

L' ART DEL PAGÉS

AGRICULTURA PRÁCTICA

¿QUINA MÁQUINA DE VAPOR EMPLEARÉM?

Tant quant mes se desarrol·li l'agricultura catalana mes serán las máquinas de vapor que se instal·lin; per aixó crech que será ben rebut que vos diga lo que es precis saber per comprar bé. Es convenient saber tres cosas: 1.ª clase de treball á que deu emplearse; 2.ª clase de combustible que podrém usar y 3.ª qui conduhirá la máquina.

Respecte á la clase de trevalls vos diré, que deu ser máquina fixa si deu actuar en un mateix puesto, y locomovil si deu fer moure aparatos que están lluny uns dels altres, es á dir en diferents punts de la finca ó propietat: son aquestas de dos ó quatre rodas segons sigan bons ó dolents los camins. Si es per fer anar las pedras de un molí fariner, es precis que gaste molt poch carbó, y per aixó dehuen ser de expansió variable, automática y á condensació. Las millors son las de dos cilindros, ja sigan de balancé sistema Woolf, ó las horisontals sistema Compauud.

Si es per fer pujar agua, com que aqueixa, relativament, se té en gran abundancia; ab un petit y senzill condensador de superficie se transforma en máquina de condensació, las de sense que instal·larém.

Las mellors calderas grans son las de un ó dos bullidors in-

teriors y las Galloway: si deu ocupar poch puesto ó ser portátil se adoptarán las tubulars, pero per aqueixas es precis molta llimpiesa. Cuan la máquina es petita (que será semifixa), la caldera deu ser de bullidors creuhats, tenint bonas dimensions interiors pera poderse netejar ben bé.

Las calderas dehuen ser mes grans que lo necessari, y tenir grán cámara de vapor, puig que aixís no baixa tan depressa el nivell del aigua, y la presió del vapor no desminueix molt cuan se alimenta.

Cuna lo combustible es molt barato com succeheix en los sitis aprop de minas de carbó, de grans boscos, etc. no resultará tant car emplear máquinas sense condensació. Cuan s' usin residuos com es, palla, pallofa d' arrós, serraduras, etc. es precis que la fogaina de la máquina estiga disposada per aquet combustible.

Té gran importancia sapiguer qui dirigirá la máquina, puix tant cuant menos intel·ligent siga, mes senzilla deu ser la máquina, mes gran la caldera y de mes cámara de vapor, mes perfeccionats deu tenir los aparatos de seguretat y á menos presió deu anar. Las bonas máquinas á condensació son las que ofereixen mes seguretat personal, puix poden anar á una presió baixa de dos ó tres atmósferas ab bona expansió, y aixís encara que se descuidi 'l maquinista, no pot tenir las consecuencias que usant las de sense condensació que van á 5 ó 6 atmósferas pera que sigan mes económicas, es á dir, porque pугan anar á una regular expansió.

Pera máquinas de vapor no aneu al estranger, porque aquí en la *Maquinista Terrestre y Marítima*, *El Vulcano* y *Alexander* ne fan de tan bonas com en los mellors tallers inglesos y francesos. Aneu ab molt cuidado en comprar moltas de aqueixas maquinetas baratas, que tan bonas condicions, dihuen, tenen los prospectes de las casas que las venen. No las compreu sense que las inspeccioni un enginyer, y que siga ell lo que intervenga en la redacció de la contracta. ¡Cuants plets y disgustos se haurian evitat si s' hagués fet d' aquesta manera!

G. J. DE GUILLEN-GARCIA.

MALURA DE LA VINYA

Per lo gran interés que revesteix pera 'ls propietaris de vinyats, publiquem á continuació lo següent document que ha donat á llum la Junta de Govern del Canal d' Urgell, respecte á la malaltia coneguda per *mildiu*.

1.^r Que la malaltia de que aquest any s' han vist atacats los ceps se coneix, conforme queda ja indicat, ab lo nom de *mildiu*, y está ocasionada per un paràssit vegetal que representa 'l gravíssim inconvenient de desentrotllarse en poquíssims dias, en l' interior y á expensas de las fullas ó pámpols del cep, acabant molt aviat per matarlos; en qual cas cauhen deixant desnú lo sarment de que penjavan, y lo fruyt sens amparo y sense las sustancias que en ditas fullas s' elaboran y tan indispensables son pera la bona sabó del rahim.

2.º Que apart d' aquestos ja graves mals, quan lo *mildiu* adquireix gran desentrotllo, acaba pera atacar també directament als sarments, y fins als mateixos rahims á vegadas.

3.^r Que 'l *mildiu* té la fatal propietat de produhir duas menas de llavors: una que surt del interior al exterior de la fulla del cep, y per la que 's propaga la planta parassitaria ab la rapidesa que ha pogut observarse aquest any en los vinyats del Urgell, y altre que 's forma y permaneceix en l' interior de ditas fullas, y passa incólum l' hivern en ellas, per crú que siga.

4.^r Que aquesta segona llevor, per poch que l' ajudin las circunstancias admosféricas, s' aviva en la primera ó al comensament del estiu següent, y que portada á las horas per lo vent ó per qualsevol altre agent al envés ó part inferior dels pámpols, penetra després en son interior, y grillanthi, dona vida á una especie d' enredadora microscópica que estrenyent tots los órgans de la fulla, y desentrotllantse ab una rapidesa pasmosa á costa de la substancia d' aquesta, la priva per complert de la vida.

5.^t Que evidentment aquesta malaltia, si res se fa per evitarla, pot desentrotllarse l' any vinent y en los veniders, supost que queda viu son germe, lo qual, si bé necessita especialment, pera son desentrotllo, un cert grau d' humitat, no exigeix, pera aixó, en absolut, que aquesta previnga de grans plujas, sino que li basta, á vegadas, la produhida per las boyras y rosadas que arriban á mullar las fullas del cep.

6.^é Que si en realitat no deu perdre's tota esperansa á que 'l *mildiu*

no prosperi en nostre clima, faltat de las condicions admosféricas que sembla exigeix son desentrotllo, y que afortunadament no son comuns en l' Urgell, es menester no oblidar que la reaparició successiva de la malaltia, está molt en lo possible, supost que—precís es repetirho—son germe 's trova en nostres camps; y que aquesta reaparició, sobre 'ls perjudicis que coneixém ja d' aquest any, y que poden aumentar moltíssim en altre y altres, seria capás fins d' acabar ab los ceps, si tant se repetís.

7.ª Que per consegüent no deu perdonarse medi pera evitar, en lo possible, la reaparició de la malaltia, y si aixó no 's logrés pera atacarla sense treva, á fi d' aminorar sos desastrosos efectes.

8.ª Que desgraciadament no 's coneix encara cap específich segur pera destruir lo *mildiu*, qual *mycelium* (la especie d' enredadora de que avans parlém) se concibeix bé que ha d' esser molt difícil d' atacar, perque desentrotllantse, com hem dit, en l' interior de las fullas, y en ocasions ab tal rapidessa que no dona 'l temps material nesessari pera la aplicació del remey, está per ditas fullas demés.

9. Que en vistas d' aquestas dificultats notorias pero l' empleo de medis curatius, dehuen ensajarse ab preferencia 'ls preservatius, y dirigir tots los esforços possibles á destruir lo gérme del mal, atacantlo mentres estiga á nostre alcans, ó millor dit, avants de que s' ampari dintre de las fullas.

10. Que entre aquestos medis preventius, lo mes universalment recomanat, lo mes radical y lo que desseguida 's compren que no pot deixar de donar resultats ben positius, es lo cremar, al principi del hivern totas las fullas dels ceps, ó al menos totas las que 's pугan recullir.

11. Que sabent, com sabém, que en l' interior de las fullas dels ceps ha d' invernar la segona llevor del *mildiu*, y no podent dubtar de que, cremant aquellas, se cremará també dita llevor y se lliurará aixís á las vinyas de la terrible amenassa que pera sa vida constituheix la existencia de la tal llevor, no podém menos de recomanar ab la major eficacia la indicada cremació de las fullas y fins la dels sarments resultants d' una poda preventiva ó á meytat del sarment, puix d' aquest modo s' asseguraria mes y mes la destrucció de la terrible segona llevor, máxim si feta la cremació en la mateixa vinya. s' empleessin com adob las cendras resultants, repartintlas al llarch de las tiras dels ceps, després d' haver fet la cava convenient pera la mellor aplicació del adob, perque ab dita cava podrian y deurian enterrarse las fullas que poguessin haver escapat á la cremació, y se lograria, pot ser, ofegar ó destruir la llevor que en ellas hi hagués.

12. Que 'ls medis empleats fins ara contra 'l *mildiu*, ab mes ó menos éxit, al dir de sos patrocinadors, però cap ab resultats acceptables en totas

as ocasions y en tots los punts en que s'han empleat, consisteixen: 1.ra en l'ús conegut ja pera atacar l'*oidium*, de substancias en pols, com lo sofre, la cals, lo guix, lo sulfat de ferro (caparrosa) y la cendra, solas ó barrejadas unas ab altres en diferentas combinacions y en proporcions diversas; y 2.ª, en lo de varis tòxichs y antiséptichs en solució en l'aygua, tirats ó escampats (lo mateix que la pols) sempre en l'envés de las fullas y en forma de boyra, per medi de bombas regadoras, ó mellor d'un pulverizador especial que existeix pera l'objecte,

(*Acabarà.*)

VARIETATS

LA SANGONERA SERVINT DE BARÓMETRE

La meteorología popular, basantse en la observació sol fer indicacions tan sérias com las del barómetro, al que supleix de vegadas.

Una sangonera pot donar dins d'una ampolla ab aygua, consells y advertencias tan útils sobre del temps, com un d'aquells instruments.

Si lo dia hagués d'esser bó, la sangonera's trovará inmóvil en lo fons de la ampolla ahont s'enrotlla en espiral.

Si hagués de ploure, se la veurá elevarse á la superficie y mantenirse en ella fins que la admósfera haja descarregat. En cas de grans vents se remena sense parar, y cuan s'acostan fortas tempestats, surt del aygua y enganxada al cristall, sembla revelar son malestar ab freqüents moviments convulsius.

NOTICIAS

Comissió contra 'l mildiu—La Diputació Provincial de Barcelona, en sessió del dia 18 del corrent, acordá crear de conformitat ab la excitació emanada del Ilm. Sr. Comissari d'Agricultura, Industria y Comers de la Provincia don Antoni Cebriá Costa, una comissió encarregada d'estudiar las causas y efectes de la terrible plaga *Peronospora vitis*, coneguda ab lo nom de *mildiu* (floridura) y demes maluras parassíticas de la vinya y d'altras plantas, la qual se servirà proposar l'oportú plan d'extirpació y defensa, practicable quan mes aviat millor, á fi d'evitar la catástrofe que amenassa á nostra viticultura pera la cullita de 1885;

constituirán dita comissió l' Ilm. senyor don Antoni Cebriá Costa, lo diputat provincial per lo districte de Vilanova y Geltrú, don Joseph Antoni Benach, un vocal nombrat per la Junta provincial d' Agricultura, Industria y Gomers, un naturalista entomológich, uu botánich pscológich y un viticultor que posseheixi vinyas en pays infestat, designats los dos primers per la Real Academia de Ciencias naturales y Arts y lo tercer per l' Institut Agrícola Catalá de Sant Isidro.

Malura dels Camps.— Segons parer de diferents viticultors, la temperatura de que venim disfrutant es molt beneficiosa pera combatre la nova malura que á consecuencia de las humitats del ultim estiu s' arraigá en nostres vinyats; ja que s' observa van desapareixent las tacas que feyan visible sa presencia en los sarments que n' estavan estacats, recobrant aquestos son ufanós color.

Veri del guano.— Un periódich diu que 'ls agricultors que tingan necessitat de manejar lo guano, deuen abtenirse de tocarlo ab las mans si en ellas hi tenen alguna ferida ó esgarrinxada, encara que sigan petites, perquè 'l guano podria penetrar en las feridas y enverinar la sanch fins ocasionar la mort.

Vins enguixats.— La societat d' agricultors del regne establerta en la cort ha emés ja dictámen sobre l' enguixat dels vins. La opinió de la associació es totalment oposada al ús de aquest producte, tota vegada que hi ha altres medis mes apropiats y menos danyins á la salut, de donar color als vins.

FIRAS, MERCATS Y CULLITAS

En molts pobles las labors de la sembra han estat paralísadas á causa del excés d' humitat que 's nota en las terras.

Castelló de la Plana.— Se nota algun moviment en la extracció de la taronja, que atés á la escassetat de la cullita, se pagan ja de 60 á 70 rals lo miler.

En cambi la cullita de la oliva sembla no donará tots los rendiments que d' ella s' esperavan.

La Galera (Tarragona).— L' oli d' oliva verda 's paga en los molins á 11'25 pessetas lo cantí; essent molt solicitat pera la fabricació de savó. Las continuadas pluhas han mermat bastant la cullita.

Liverpool.— La taronja de Valencia s' ha pagat á preus regulars, especialment las caixas de 420, que 's vengueren á 15'3 á 16'6 schelins. Las 490 obtingueren de 10'6 á 12 schelins y las caixas de major número de 7 á 11 schelins.

Maestrat.— Los sembrats y las plantacions de patatas s' estan perdent á causa de las grans humitats.

Montblanch.— L' Ajuntament ha resolt celebrar una fira los dias 6,

7 y 8 de Desembre entrant, havent senyalat lo dia 6 pera 'l bestia mular, burricall y boví, y 'ls 7 y 8 pera 'l de llana y cabrú.

Reus.—En aquest mercat las operacions realitzadas en *vins* superiors son numerosas y revesteixen bastanta importancia; no aixis en los inferiors que careixen de demanda. Aquells se feren als següents preus:

Priorat negre sech superior, de 40 á 45 pessetas los 121'60 litres (carga).—Mitjans, de 30 á 37'50 —Mistela negra, de 50 á 60.—Blanca de 30 á 40.—Vins negres del baix Priorat de 25 á 32'50 —Dels pobles d'aquest districte nomenats Peu de montanya, á penas si es possible fixar preus per la gran diferencia que hi ha entre las classes que han resultat de la actual cullita, puix mentres n' hi ha que no valen á 12 pessetas los 121'60 litres, altres se pagan de 40 á 45 y alguna que altre partida molt superior ha passat aquet límit. Vins negres anomenats de Montblanch se cotisaren de 15 á 20 pessetas.—Dels districtes de Tarragona y Valls de 10 á 22'50 segons color y forsa. Los *vins blancs* d'aquestas procedencias se colocan de 18 á 25 pessetas, segons classe.

Lo negoci de la *admetlla*, aixis com la de la *avellana* continua encalmat; fentse la mellor en esclofolla de 48 á 48'50 pessetas lo sach de 50 kilograms.—La d'esperansa en grá de 65 á 67'50 pessetas los 41'60 kilograms (quintá).—La planeta en grá á 70 pessetas —La comuna en grá de 50 á 52'50.—La *avellana* de 29'50 á 30 pessetas lo sach de 58 kilograms.

S' efectuen algunas compres d' *oli* de la actual cullita, qual preu se manté ferm y ab tendencias á alsa.

Alguns pagesos d'aquesta comarca diuen que la *cullita d'oli* no será tant abundant com per tot s' esperava, á causa de la cayguda avans d'hora de las olivas per las grans plujes y humitats de la tardor.

Saral.—Promet estar molt animada la *fira* que durant los dias 8, 9 y 10 del mes entrant se celebrará en aquesta important població, perque segons noticias, hi acudirá molt bestiar de Castilla.

Tortosa.—L' *oli* de la actual cullita's paga de 52 á 57 rals lo canti (mesura del pays), en los mateixos molins. Fa suposar la fermesa del preu, que's farán en lo sucesiu vendas d'aquet caldo en bonas condicions, lo qual favorirá als majors productes, una vegada que las *olivas* no donan enguany las cantitats d' *oli* que era d' esperar.

Valencia.—A causa dels últims ayguats se fa impossible per avuy la cullita de la *oliva* que en grans cantitats cau del arbre per massa humitat.

D' *olis* del pays vell n' hi ha pocas existencias dels superiors y se pagan de 48 á 50 rals los 10 kilograms, pero ab escassa demanda.

De las classes mitjanes y regulars n' entran petites porcions venentse ab facilitat de 40 á 41 rals los 10 kilograms.

La interrupció ab Andalucía ha fet que 'ls *olis* de fábrica's paguin de 35, 36 y 37 rals los 10 kilograms y tal vegada's pagarán mes si no venen aviat *olis* nous que pogan sustituhirlos.

Continua la animació en los mercats francesos pera nostres clases de *vins* superiors y aixó fá que's sostinga la tendencia al alsa en los punts productors, pagantse durant la semana anterior:

Requena, de 9 rals á 14 segons classe, los 15 litres.—Utiel y Caudete, 12 á 15 rals, segons classe los 15 litres.—Chiva, Cheste y Llano de Cuarte, de 8 á 9 rals decálitre.—Sagunto, de 4 á 13 rals decálitre, segons classe.

CALENDARI DEL PAGÈS

NOVEMBRE

REFRANS D' AQUET MES

Fins á Totsants de dos en dos grans; de Totsants enllá, de grà en grà.
—Per Totsants, capas y mocadors grans.—Per Totsants, cassador aplega
'ls rams.—Totsants lo primer y Sant Andreu lo darrer.—Pel Novembre,
qui no ha sembrat que sembre.—Per Sant Sever, fabas á fer.—Balladas
per Carnestoltas, batiallas per Totsants.—Per Sant Martí, la neu al pí; si
no 's al vespre al dematí.—Per Sant Martí, la pinya cau del pí.—Per Sant
Martí, tapa 'l bon ví ó bé lo teu vi.—De Santa Catarina á Nadal, un mes
cabal.—Per Sant Andreu, pluja ó neu ó fret molt breu.

NOTA.—Preguéu á tots aquells que sápigau algun refrá que no vinga continuat en
aquesta colecció per mesos, se servescan enviárnosel pera completarla. Com observarán
nostres lectors, alguns dels mesos han quedat buyts per no haver trovat proverbis que s' hi
referissen, motiu pel qual hi hem posat los generals ó que s refereixen á tots los mesos.

Imprempta de «La Renaixensa,» Xuclá, 13, baixos.